

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

REFİYE ALVER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/10550)

Karar Tarihi: 17/7/2019

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Mustafa ARI
Başvurucu : Refiye ALVER
Vekili : Av. Volkan ERKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ölüm olayı ile ilgili soruşturmanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/5/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Askerlik görevini ifa eden S.B. 16/8/2001 tarihinde arkadaşı C.İ. ile birlikte nöbet yerinden karakola döndükleri sırada askerî yasak bölge içinde kaçak göçmenler bulunduğu yönünde ihbar almışlardır. Göçmenlerin sınırdan geçmelerine aracılık ettiği belirtilen başvuruçunun eşi Y.A., kendisini askerlere ihbar ettiğini düşündüğü U.D.nin üzerine yürümüş ve U.D.ye müdahale etmeye çalışmıştır. Y.A.yı durdurmak isteyen asker S.B., Y.A.ya önce tokat atmış, eylemin devam etmesi üzerine elindeki tüfeğin kasaturası ile Y.A.yı yaralamış, sağ akciğer üst lobda meydana gelen kesi nedeniyle oluşan *hemotoraks* ve gelişen *hipovolemik* şok sonucu Y.A. hayatını kaybetmiştir.

9. Gelibolu 2. Kolordu Komutanlığı Askerî Savcılığı tarafından olayla ilgili olarak soruşturma başlatmıştır. Yürütülen soruşturma neticesinde S.B. hakkında kanunun ya da zaruretin tayin ettiği sınırı tecavüz etmek suretiyle adam öldürme suçundan Kara Kuvvetleri Komutanlığı İkinci Kolordu Komutanlığı Askerî Mahkemesinde (Askerî Mahkeme) kamu davası açılmış, Askerî Mahkeme 30/12/2002 tarihli kararıyla, S.B.nin terhis olması sebebiyle görevsizlik kararı vermiştir.

10. Verilen görevsizlik kararı üzerine dosyanın gönderildiği Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) yaptığı yargılama neticesinde 26/11/2008 tarihinde, S.B.nin eylemini meşru savunma sınırını mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaşla aşması sonucu gerçekleştirdiğini kabul ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin 3. fıkrasının (c) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

11. Hüküm, başvuruçunun vekili tarafından temyiz edilmiştir.

12. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 1. Ceza Dairesi (Daire) 15/6/2010 tarihli kararında, S.B.nin eyleminin tahrik altında kasten öldürme suçunu oluşturduğu düşünülmeyen karar verildiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

13. Bozma kararına uyan Ceza Mahkemesi 7/6/2013 tarihli kararıyla, S.B.nin tahrik altında kasten öldürme suçunu işlediği gerekçesiyle 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

14. Anılan hüküm de S.B.nin müdafii ve Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz edilmiştir.

15. Temyiz incelemesini yapan Daire 25/2/2015 tarihli kararıyla 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu ile 26/9/2004 sayılı ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun tüm hükümlerinin olaya uygulanarak somut karşılaştırma yapıldıktan sonra karar verilmesi gerektiği ve asgari düzeyde tahrik indirimi yapılmak suretiyle fazla ceza tayin edildiği gerekçeleriyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

16. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 28/4/2015 tarihinde suçun, meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaşla aşılması suretiyle işlendiği gerekçesiyle, mahkûmiyet kararının bozulması düşüncesiyle itiraz kanun yoluna başvurmuştur.

17. 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi uyarınca inceleme yapan Daire 24/6/2015 tarihinde itiraz nedenini yerinde görmeyerek dosyayı Yargıtay 1. Başkanlığına göndermiş ve sonuç olarak dosya, değerlendirilmek üzere Yargıtay Ceza Genel Kurulu önüne gelmiştir.

18. Başvurucu 27/5/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Dosya hakkında değerlendirmesini yapan Yargıtay Ceza Genel Kurulu 5/2/2019 tarihli kararıyla S.B.nin eyleminin haksız tahrik altında kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunu oluşturduğu gözetilmeden hüküm kurulmasının isabetsiz olduğunu belirterek Ceza Mahkemesinin 7/6/2013 tarihli kararının bozulmasına karar verilmiştir.

20. Bozma kararı sonrası yargılama yapan Ceza Mahkemesi 16/7/2019 tarihli duruşmasında, S.B.nin haksız tahrik altında kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunu işlediğini sabit görerek neticeten 8 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Anılan karar S.B.nin müdafii tarafından temyiz edildiğinden henüz kesinleşmemiş, dolayısıyla yargılama süreci henüz sonuçlanmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 17/7/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; eşinin hayatını kaybetmesine neden olan olayın karmaşık olmamasına, sanığın kasten öldürme suçundan yargılanmasına ve delillerin toplanmış olmasına rağmen yürütülen ceza yargılamasının makul sürede sonuçlandırılmadığını ve zamanaşımı süresi dolmadan sanık hakkında herhangi bir ceza verilemeyeceğinden endişe ettiğini belirterek ihlalin tespit edilip sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

" Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

24. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ...kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, eşinin ölümü ile ilgili olarak yürütülen soruşturmanın makul sürede sonuçlandırılmamasına ilişkindir. Bu nedenle söz konusu başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, bu hakka yönelik bir başvuru ancak ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurucu, müteveffanın eşidir. Bu nedenle başvuruda, başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

27. Diğer taraftan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

28. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

29. Soruşturmanın etkili olabilmesi için diğer şartların yanında makul bir sürat ve özenle yürütülmesi de gerekir (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30). Bu husus hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi yönünden bir gerekliliktir.

30. Anayasa Mahkemesinin bu tür olaylara ilişkin başvurulara yönelik inceleme görevi, hukuk sisteminin caydırıcı etkisinin ve yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün zayıflatılmaması için yetkili mercilerin Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartını ne ölçüde yerine getirdiklerini belirlemekten ibarettir (*Perihan Uçar ve diğerleri*, B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52).

31. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin değerlendirmelerindeki tespitin başvuruya konu olayın kendine özgü koşullarına, soruşturmadaki davalı, şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsur ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterdiğinin belirtilmesi uygun olacaktır (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

b. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

32. Somut olayda 16/8/2001 tarihinde meydana gelen ölüm olayını aydınlatabilecek deliller toplandıktan sonra Askerî Savcılık tarafından 12/9/2001 tarihli iddianame ile Askerî Mahkemede kamu davası açılmış, Askerî Mahkeme 30/12/2002 tarihinde görevsizlik kararı vererek dosyayı Ceza Mahkemesine göndermiştir. Yargılamayı yapan Ceza Mahkemesi ilk kararını 26/11/2008 tarihinde vermiş ve 15/6/2010 tarihinde bu kararın bozulmasına karar verilmiştir. Bozmaya uyan Ceza Mahkemesinin verdiği 7/6/2013 tarihli kararın da kanun yolu aşamalarındaki süreçlerin ardından en son Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 5/2/2019 tarihli ilamıyla bozulmasına karar verilerek dosya Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Dolayısıyla 16/8/2001 tarihinde meydana gelen ölüm olayıyla ilgili başlayan yargılama süreci henüz sonuçlandırılmamıştır.

33. Soruşturmada yer alan hiçbir unsur -başvuruya konu soruşturmanın ilerlemesine engel olan herhangi bir unsur ya da güçlüğü bulunmadığı, kasten öldürme suçundan yargılanan sanık sayısının bir olduğu, olayın aşamaların bu derece uzun sürmesine sebebiyet verecek nitelikte bir karmaşıklığa sahip olmadığı ve soruşturmada yaşanan gecikme üzerinde başvuruçunun herhangi bir etkisinin bulunmadığı dikkate alındığında- soruşturmanın bu denli uzun bir sürede sonuçlandırılmasını haklı kılmamaktadır. Bu nedenle somut olaya ilişkin soruşturma sürecinin makul bir süratle yürütüldüğünün söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

34. Oysa kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi, adalete olan güvenin sarsılmaması ve özellikle hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından soruşturma makamları tarafından yaşama hakkına ilişkin soruşturmanın makul süratte yürütülmesi konusunda azami hassasiyet gösterilmelidir. Buna karşın somut olayda, 16/8/2001 tarihinde meydana gelen ölüm olayıyla ilgili soruşturmanın 18 yıl gibi makul kabul edilemeyecek derecede uzun bir süre devam ettiği ve hâlen de sonuçlandırılmadığı görülmüştür.

35. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

37. Başvuruçunun yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

38. Başvuruda, yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruçuya net 45.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Kararın bir örneğinin bilgi için Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

41. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Net 45.000 TL manevi tazminatın başvuruçuya ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU